GÜZEL DİNİM HER YANI BİLİM - 4

EVİMDE SAKLI BİLİM

Bilgenur Çorlu

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

SUNUŞ

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları/1135
Çocuk Kitapları/290
Güzel Dinim, Her Yanı Bilim - 4
Evimde Saklı Bilim

Yayın Yönetmeni: Dr. Yüksel SALMAN
Yayın Koordinatörü: Yunus AKKAYA
Editör: Zeynep Ulviye ÖZKAN
Baskı Takip: İsmail DERİN
Baskı Hazırlık: Ali YÜCEER

Yapım: Kağıt Gemi Ajans
Yazan: Bilgenur Çorlu
Resimleyen: Fatma Hande Soyyiğit
Proje Editörü: Sevde Sevan USAK
Kapak Tasarım: Fatma Hande Soyyiğit
Grafik Tasarım: Şeyda Cansever
Düzelti: Asena Meriç
Eser İnceleme Komisyon Kararı: 12.03.2015/38

ISBN: 978-975-19-6353-6
2015-06-Y-0003-1135
Sertifika No: 12930

Baskı: Gökçe Ofset Matbaacılık
Tel: 0 (312) 395 93 37
2. Baskı, Ankara Temmuz 2015

©Diyanet İşleri Başkanlığı
İletişim: Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Üniversiteler Mahallesi Dumlupınar Bulvarı
No: 147/A 06800 Çankaya/ANKARA
Tel: 0 (312) 295 72 94 **Faks:** 0 (312) 284 72 88
E- Posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

Dağıtım ve Satış: Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü
Tel: (0 312) 295 71 53 **Faks:** (0 312) 285 18 54
E- Posta: dosim@diyanet.gov.tr

Sevgili Arkadaşlar,

Rabbimiz, biz insanlara çok büyük nimetler vermiş. Bunların belki de en önemlisi, yaratılanlar üzerinde düşünüp, şükretme yeteneğimiz. Kitabımız Kur'an'da aklımızı kullanmamız öğütleniyor. Ayrıca yeryüzünde gezip dolaşmamız, çevremizde olup bitenden ibret almamız, kâinat ve kendimiz hakkında düşünmemiz de emrediliyor.

Biz inanan insanlar olarak, Rabbimizin bize verdiği aklı kullanarak, bilimsel çalışmalar yapmalıyız. Evimizde, sosyal hayatımızda, sağlık ve eğitim alanlarında Müslüman bilim adamlarının çalışmalarına bakarak, onların neler yaptıklarını incelemekle işe başlayabiliriz. Bu bize, kendi yeteneklerimizin farkına varmamız için önemli ipuçları kazandıracaktır. Böylece Rabbimizin sevdiği, örnek olarak gösterdiği kullardan olabiliriz. Dünyamızı güzelleştiren, ilmiyle bütün insanlığa örnek olan, buluşlarıyla geleceğe ışık tutan Müslüman bilim adamlarını örnek alarak, onların arasına katılabiliriz.

Bu kitap, geçmişte bizim için büyük fedakârlıklar yaparak bilimsel çalışmalara imza atan Müslüman bilim adamlarına dua etmemiz, onların gayretlerinden, çalışma şevklerinden örnek almamız için yazıldı. Keyifle okumanız ve okuduklarınızdan edindiğiniz bilgilerle geleceğe yön verecek çalışmalar yapmanız duasıyla…

Diyanet İşleri Başkanlığı

GİRİŞ

610 yılında Hz. Muhammed'e (s.a.s.) peygamberlik verildiğinden beri, dünya daha aydınlık, daha huzurlu ve güvenli. O zamandan beri Müslümanlar, Kur'an'da bahsedilen güzelliklere ulaşmak, peygamberimizin öğütlerinde yer alan sırları keşfetmek için çok çalışmışlar.

Akla ve düşünceye çok önem veren Rabbimiz, insanın çalışmasını, boş durmamasını, düşünmesini ve üretmesini istemiş. Sevgili Peygamberimiz de bunu öğütlemiş etrafındakilere. İşte, ta o zamanlardan günümüze kadar gelmiş o öğütlerin etkisi.

Bir keşif yapmak, bir şey icat etmek, bir eser oluşturmak, sanatla bilimle uğraşmak, hep o öğütlerin etkisiyle oluyor. Herkes yetenekleri doğrultusunda bir işe yöneliyor. Mesela, sen de kendi yeteneğini bulduktan sonra, onu dünyamızı güzelleştirmek, Rabbimizin sevdiği düşünen ve çalışan, örnek bir insan olmak için kullanacaksın, değil mi?

4 kitaptan oluşan bu seri, bir yandan sana geçmişte Müslüman bilim adamlarının çalışmalarını aktarırken, bir yandan da ilgileneceğin ve seveceğin bir alan bulmana, yeteneklerini keşfetmene yardımcı olacaktır.

Bilim, hayatımızın her anında yanımızda. Bu kitapta bilimin evimizin içine nasıl girdiğini görmüş olacağız. Temizlik, yiyecek, bahçe ve barınak edinme gibi konularda Müslüman bilim adamlarının geçmişte neler yaptıklarını öğreneceğiz. Müslümanlar, geçmişten günümüze bilim dünyasına neler katmış, onu göreceğiz. Böyle bir girişten sonra, artık sayfaları çevirmeye hazırsındır, diye düşünüyorum. Keyifli okumalar...

Bilgenur Çorlu

İÇİNDEKİLER

ZAMAN

NEDEN ÖNEMLİ?

Müslümanlar, günde beş vakit kıldıkları namazda, senede bir ay tuttukları oruçta, bayram günlerinde ve hac yaparken zamanı göz önüne almalılar. Bu yüzden, biz Müslümanlar için zaman kavramı çok önemli.

Zaman Geçmeden...

Sevgili Peygamberimiz buyurmuş ki;
Beş şey gelmeden önce, beş şeyin kıymetini bil:

- İhtiyarlık gelmeden gençliğinin,
- Hastalık gelmeden sağlığının,
- Fakirlik gelmeden zenginliğinin,
- Meşguliyet gelmeden boş vaktinin,
- Ecel gelmeden hayatının…

(Hakim, Müstedrek, 7846)

KAVRAMI

ZAMAN NASIL GEÇİP GİDİYOR?

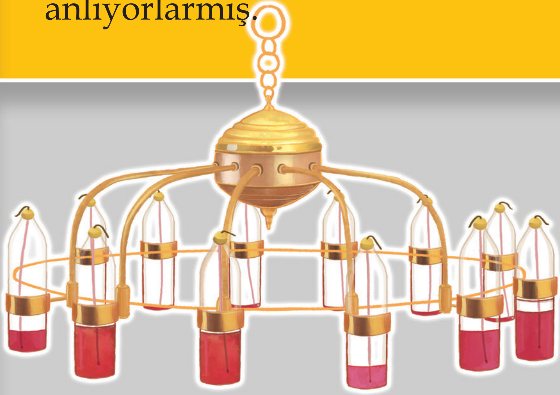
İnsanlar, zamanın geçip gittiğini fark ettiklerinde onu kovalamaya başlamışlar. Peşinden koşmuşlar, koşmuşlar ama bakmışlar ki onu yakalamak o kadar kolay değil. Önce güneş saatleri yapmışlar. Yere dikilen bir çubuğun gölgesi güneşe göre etrafına çizilen dairedeki rakamlara değince zamanı anlıyorlarmış.

ZAMAN SU GİBİ AKIP GİDİYOR...

Hindistan'da "gatika-yantra" denilen bir su saati kullanılmış. Yarım daire şeklinde bir bakır kabın dibinde minik bir delik varmış. Bir su havuzuna konulan kap, içine su aldıkça ağırlaşıyor ve batıyormuş. Havuzun dibine vurunca "tak" diye bir ses çıkartıyor ve görevli, "bir kap vakti"n gelip geçtiğini anlıyormuş.

KAFANI KALDIR, SAATE BAK

Mısır'da bulunan meşhur astronot İbn Yunis, "Süreyya" adını verdiği bir saat icat etmiş. On iki lambadan oluşan bir avizeymiş bu. Her lambada belirli oranlarda yağ bulunuyormuş. Birinci lamba, bir saat içinde bitecek kadar yağ içeriyormuş mesela. İkinci lamba, iki saatte bitecek kadar. Böylece hangi lamba söndüyse, oradan saatin kaç olduğunu anlıyorlarmış.

GÖRKEMLİ SAATLERE GEÇİŞ

Diyarbakır'da yaşayan Müslüman âlim Cezerî, zamanı gösteren bir makine tasarlamış. Evet, adına saat diyebiliriz. Ama bu bir filli su saati.

Kaplar, taslar, gölgesini gören çubuklar tamam da, bir fil, saat işine nasıl karışır?

FİL VE SAAT

Cezerî'nin tasarladığı makine, fil maketine gizlenmiş bir zamanlama mekanizmasından oluşuyormuş. Üstelik, filin üzerinde bu mekanizmayı çalıştıracak bir çok nesne varmış. Filin karnındaki mekanizma, yarım saatlik bir zaman dilimini gösteriyormuş. Dubai'de bir alışveriş merkezinde, filli su saatinin üç katı büyüklüğünde bir maketi duruyor. İstersen gidip görebilirsin.

Kaç saat geçtiğini buradan görebiliyoruz.

Ünlü kumandan ve devlet adamı Selahaddin Eyyûbî'nin figürü kolunu kaldırınca hemen yanında bir kuş ortaya çıkıyor.

Kaleden çıkan top kuşun gagasına geliyor. Gagasını eğip topu yılanın ağzına bırakıyor.

Kuşun ağzından düşen minik topları yutan yılan, zamanla aşağıya doğru iniyor. Ağzındaki topu kaseye bırakıyor.

Kâseye düşen toplar fil sürücüsünün kolunun hareket etmesine sebep olur. Bu hareketle birlikte yarım saatin tamamlandığını anlıyoruz.

Zümrüdüanka'yı tanıyorsun. Kendisi boş durmuyor. Her yarım saatte, bir tur atıyor.

İşte kaleye vardık. Her şey burada başlıyor. İçinde 30 adet top bulunuyor. Minik toplar kuşun gagasına doğru yol alır.

"Yazıcı" anlamına gelen "kâtip", her yarım saatte bir tur dönüyor ve olduğu yere geri geliyor.

Bu sempatik filin karnına yerleştirilen ve suyla çalışan bir mekanizma var. Filli su saati denmesinin sebebi de bu zaten. Yarım saatte bir mekanizma yenileniyor, baştan başlıyor. Her defasında filin sürücüsünün kollarını ve tepedeki kuşu harekete geçiriyor. Böylece saatimiz yarım saatlik dilimleri göstermiş oluyor.

DEDENİN KÖSTEKLİ SAATİ

Dedenin veya büyükbabanın, ucunda zincir olan daire biçiminde, kenarından kurularak çalışan bir saati var mıydı? Bu şekilde zincirinden kıyafete asılabilen mekanik saatlere, zincirinden dolayı "köstekli saat" denirmiş.

BUGÜN NE YAPIYORUZ?

Bugün artık dev gibi bir filli su saati olmadan da zamanı ölçebiliyoruz. Duvar saatleri, masa saatleri, guguklu saatler, kol saatleri hatta kolye ve yüzüklere konulan minik saatler, cep telefonlarının saatleri de bugün zamanı her an kollamamız için hazır bekliyor.

NAMAZ İÇİN ZAMAN

"Şüphesiz namaz, müminlere belli vakitlerde eda edilmek üzere farz kılındı."

(Nisa Sûresi, 104. ayet)

GÜNDE BEŞ VAKİT

- Güneş doğmadan önce 'SABAH NAMAZI'
- Güneş tam tepe noktasına geldikten sonra 'ÖĞLE NAMAZI'
- Öğle namazı vaktinden sonra, güneşin batışından önce 'İKİNDİ NAMAZI'
- Güneşin batışından sonra 'AKŞAM NAMAZI'
- Akşam namazı vaktinden sonra 'YATSI NAMAZI'

!

Zamanı ölçmek için sen nasıl bir şey tasarlardın?

FARZLAR DIŞINDA

Farz namazlar dışında Allah rızası için ibadet maksadıyla namaz kılabiliriz. Bunlara "nafile namazlar" denir. Çok sevaptır, çoook...

ORUÇ İÇİN ZAMAN

Farz olan oruç, Ramazan ayında tutulan oruçtur. Senede bir defa gelir. Geldiğini Ramazan ayının hilalini görünce anlarız. Oruca başlama zamanına 'İMSAK', orucun bitiş zamanına 'İFTAR' denir. Saati kollamazsak orucumuz uçar gider.

ZEKÂT İÇİN ZAMAN

Zekât, malımızla yaptığımız bir ibadettir. Ayrıca çok önemli bir sosyal yardım faaliyetidir ve zamana bağlıdır. Senede bir defa verilir. Ama zekât dışında yapılan yardımlar da vardır. Onlar için bir zaman sınırı yoktur. Bunlar 'SADAKA' diye anılır.

HAC İÇİN ZAMAN

Zilhicce ayının 10. günü ile 13. günü arasında yapılır. Hacda Arafat Dağı'nda dua edilecek vakit bile belirlenmiş. Eğer zamanı kollamazsan dua vaktini kaçırırsın.

YİYECEK KÜLTÜRÜ

BİR DÜNYA NİMET VERİLMİŞ

"Ey iman edenler!
Eğer siz ancak Allah'a kulluk ediyorsanız, size verdiğimiz rızıkların iyi ve temizlerinden yiyin ve Allah'a şükredin."

(Bakara Sûresi, 172. ayet)

İSRAF NEYMİŞ?

Gereksiz yere para, zaman, yiyecek, içecek veya emek harcamaya, savurganlığa "israf" denir. İsraf Rabbimizin sevmediği bir şey.

BANA BİR AYET OKU

"Ey Âdem oğulları! Her secde edişinizde güzel elbiselerinizi giyin; yiyin, için, fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri sevmez."

(Araf Sûresi, 31. ayet)

İSRAF OLMASIN DİYE NE YAPMALI?

Tabağımıza yiyebileceğimiz kadar yemek almalıyız. Misafirliğe gittiğimiz zaman doymazsın deyip biraz daha pilav koyduklarında, "İsraf olsun istemiyorum, tabağımı bitirdikten sonra doymazsam yine alırım, ellerinize sağlık" diyebiliriz.

PEYGAMBERİMİZİN SÖZÜNE KULAK VER

Sevgili Peygamberimiz buyurmuşlar ki: "Ya Rabbi, açlıktan sana sığınırım. O, insanı hareketsiz bırakan ne kötü bir hâldir."

(İbn Sa'd, I, 408-409)

YEMEK SEÇMEK

Yemek seçmek denilen şey ancak annelerimizin pazar torbasını doldururken sebzelerin iyisini seçmeleri olabilir. Yoksa "Şunu beğenmedim, bunun tadı güzel değil, bunda kereviz var, şuna pırasa kaçmış" gibi seçimlerden bahsetmiyorum. Olamaz zaten böyle bir şey. Çünkü Ebu Hureyre, sevgili Peygamberimizin asla yemek seçmediğini, iştahı varsa önüne ne konulursa yediğini söylemiş. (İbn Mace, Tabakat, II, 1122)

SOFRA DÜZENİ

SOFRADA NASIL OTURULUR?

Bir yere dayanarak, uzanarak, yan gelip yatarak yemek yenmiyormuş. Peygamberimizin şu hadisinden öğrendim bunu: "Bana gelince, ben katiyen iyice yerleşip oturarak yemek yemem."

(Ebu Davud, III, 476)

HADİSLERDE ÖĞÜN

Sevgili Peygamberimiz buyurmuşlar ki: "Bir avuç hurma ile de olsa akşam yemeklerinden vazgeçmeyiniz."

(Tirmızi, IV, 287)

NEYMİŞ? NE OLMUŞ?

Artık sırasız, aklına ne gelirse yemek yokmuş. Öğünlere çorba ile başlamalı, balık, et ya da tavuktan oluşan ana yemekle devam etmeli, meyve ile yemeği bitirmeliymiş.

ÜÇ ÖĞÜN YEMEK!

800'lü yıllarda Endülüs'te Karakuş (Ziryab) Lakaplı Ebu Hasan Ali bin Nafi, yemek öğünleri ile ilgili bilgiler vermeye başlamış. Ta o zamanlar, üç öğün yemek kavramından bahsetmiş.

PEKİ YENMEYECEK ŞEYLER YOK MU?

Rabbimiz buyurmuş ki: "Allah, size ancak leş, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesileni haram kıldı."

(Bakara Sûresi, 173. ayet)

BİRAZ DAHA HAMUR İŞİ!

14. yüzyılda daha çok sebze ağırlıklı beslenen Danimarkalılar, Müslümanlardan hamur işi tarifleri almış.

HELAL YİYECEKLER GEZEGENİ Mİ DEDİN?

Çok şakacısın. Helal yiyecekler ayrı bir gezegende üretilip dünyamıza gönderilmiyor, elbette. Rabbimiz helal ve haramı kitabımız Kur'an'da bize bildirmiş. Sevgili Peygamberimiz de haram olan yiyecek ve içecekleri öğretmiş. Artık bize düşen ayet ve hadisleri güzelce okuyup öğrenmek. Tabii, aynı zamanda yiyecek ve içeceklerin içeriğine dikkat etmeliyiz.

PEYGAMBERİMİZDEN BİR YEMEK DUASI

"Bizi yediren, içiren ve Müslüman kılan Allah'a hamdolsun."

(Ebu Davud, Et'ime, 52)

NİMETLERİN FARKINDA MIYIZ?

Rabbimiz buyuruyor ki: "İnsan yediklerine bir baksın."

(Abese Sûresi, 24. ayet)

PEYGAMBERİMİZİN SEVDİĞİ YİYECEKLER

Koyun eti, pirzola, kebap, tavuk, toy kuşu, et çorbası, tirit, kabak, zeytinyağı, çökelek, kavun, helva, bal, hurma, pazı, anber balığı, sirke.

KÜÇÜK BİR ÇOCUĞUN DİLİNDEN...

Ömer bin Ebi Seleme anlatıyor: "Resulullah (s.a.s.) (sallallahu aleyhi ve sellem)'in yanında yetişen bir çocuktum. Yemek yerken elim tabağın her yanına giderdi. Bunun üzerine Efendimiz bana şöyle buyurdu: 'Yavrum, besmele çek, sağ elinle ve hep önünden ye!'"

(Buhari, Et'ime, 2)

BESMELE ÇEKELİM

"Bismillahirrahmanirrahim." Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlarım, demektir.

RABBİMİZ NELER YARATMIŞ BÖYLE!

"Hayvanları da yarattı. Onlarda sizin için bir ısınma ve birçok faydalar vardır. Hem de onlardan yersiniz."

(Nahl Sûresi, 5. ayet)

بسم الله الرحمن الرحيم

TÜH, UNUTTUM. ŞİMDİ NE OLACAK?

Peygamberimiz buyurmuş ki: "Öyleyse biriniz yemek yediği vakit 'bismillah' desin. Yemeğin başında bunu söylemeyi unutursa başında da sonunda da 'bismillah' desin!"

(İbn Mace, Et'ime, 7)

YEDİM YEDİM DOYMADIM, NEDEN?

Yiyoruz ama doymuyoruz, ne olacak böyle, diyorsan sevgili Peygamberimizin öğüdüne kulak ver, derim.
Sevgili Peygamberimiz buyurmuşlar ki: "O halde sofraya topluca oturun ve 'besmele' çekerek başlayın. Göreceksiniz ki Allah, yemeğinizin bereketini arttıracaktır."

(Ebu Davud, Et'ime, 14)

KAHVE

ADI NEREDEN GELMİŞ?

Kahve ağacının ilk bulunduğu yer, (Etiyopya) Habeşistan'ın Kaffa yöresiymiş. Arapça karşılığı "qahwah" olan bu kelime, Türkçe'de "kahve"ye dönüşmüş.

KİM KEŞFETMİŞ?

Kahve, ilk kez Etiyopyalı bir keçi çobanı olan Halid tarafından keşfedilmiş. Belli ki Halid, çevresiyle ilgili, dikkatli ve uyanık bir insanmış.

Bunu not almak isteyebilirsin. Sen de etrafına karşı dikkatli olursan neler keşfedersin, bir düşün.

NASIL TANIRIZ KENDİSİNİ?

Çiçekleri beyaz ve hoş kokuludur. Minik kırmızı meyveleri kirazı andırır ama karıştırmayın, kiraz değildir. Ama tabii, kahve yaparken o çiçekleri fincana koyup üzerine sıcak su döküyor, değiliz. Babanıza böyle kahve yapmaya kalkmayın.

PEYGAMBERİMİZ NE İÇERMİŞ?

Hz. Aişe'nin anlattığına göre Peygamberimiz soğuk tatlı şerbetleri severmiş.

NASIL KEŞFETMİŞ?

Halid, sarp yamaçlara rahat tırmanan, patika kenarlarında dolaşmaktan çekinmeyen keçilerini otlatıyormuş. Efil efil esen rüzgârda taze filizlerle beslenen keçiler, belirli bir meyveyi yedikten sonra canlanıp hareketleniyor, enerji doluyor, hoplayıp zıplamaya başlıyormuş. İşte, kahve çekirdekleri ilk defa böyle keşfedilmiş.

O meyvenin ne olduğunu hatırladın mı? Bir daha oku istersen.

ÖYLE Mİ?!!

Dünyada her gün, ortalama 1,5 milyar fincan kahve tüketiliyor.

KAHVE

GERÇEKTEN Mİ?

Müslümanlar kahveyi sade içerlermiş. Süt ve krema, kahvelere 16. yüzyılda karıştırılmaya başlamış.

HEY GİDİ GÜNLER!

1650 yılında bir Türk, kahveyi İngiltere'ye götürmüş ve İngilizleri kahve ile tanıştırmış.
- İngilizler! Bu kahv.
- Kahve! Bu da İngilizler...

ATALARIMIZ NE DER?

Kendisine bir fincan kahve ikram eden kişinin bu iyiliğini unutmaz ve "bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır" der.

HALKA KULAK VERELİM!

Bir fincan kahve ile canlanan sohbetlerin tadına doyamayan insanlar der ki: "Gönül ne kahve ister, ne kahvehane; gönül sohbet ister, kahve bahane."

KAHVE TERİMLERİ

Telve: Fincanın dibine çöken kahve tortusu.

Köpük: Kaynatılırken kahvenin üzerinde oluşan ve iyi bir kahvenin belirtisi olarak görülen hava kabarcıkları yığını.

HIMMM, ÇOK İLGİNÇ!

Telvesiyle ikram edilen tek kahve türü Türk kahvesiymiş.

BİR HADİS Mİ DEDİN?

Sevgili Peygamberimiz buyurmuşlar ki: "Hiçbiriniz ayakta içmesin." (Müslim, Eşribe, 12)

SUYUM KAÇ YUDUM?

Peygamberimiz suyu en az üç yudumda içermiş.

ADIM ADIM İÇECEK TAKTİKLERİ

Sevgili Peygamberimizin öğütlerine göre bir şey içeceğimiz zaman şunlara dikkat etmeliyiz:

- Oturarak içeriz.
- Besmele ile başlarız.
- En az üç yudumda içeriz.
- Nefesimizi içeceğin içine vermeyiz.
- İçini göremeyeceğimiz kaplardan içmeyiz.
- Gece ağzı açıkta kalan kaplardan içmeyiz.
- Bitirince "elhamdülillah" deriz.

İÇTİM, BİTTİ, YA ŞİMDİ?

Sevgili Peygamberimiz, "Yemek yiyip veya su içtikten sonra bunlara şükreden kulundan Allah razı olur" buyurmuş.

TEMİZLİK VE BAKIM

NEDEN ÖNEMLİ?

Müslümanlar, toplumsal hayatın içinde aktif rol aldıkları, cemaatle namaz, bayramlar ve Cuma namazlarına katılıma özen gösterdikleri için temizliğe öncelik verirler.

BİR HADİS PAYLAŞ BENİMLE!

Senin için geliyor seçtiğim bu hadis.
Sevgili Peygamberim diyor ki: "Şüphesiz, Allah temizdir, temizliği sever."

(Tirmizî, Edeb, 41)

EN TEMİZ DOKTOR

Hz. Muhammed'in (s.a.s.) temizlikle ilgili hadislerinden etkilenen doktor Zehrâvî, 11. yüzyılda tıpla ilgili yazdığı kitabının bir bölümünü kozmetik konusuna ayırmış. Parfüm, burun spreyi, gargara, el kremi gibi ürünleri tanıtmış.

TUVALETE GİRERKEN DUA

Tuvalete girerken Peygamberimiz şöyle dua edermiş:
"Allah'ım! Maddi manevi bütün pisliklerden sana sığınırım."

(Müslim, Hayz, 122)

11. yüzyıl demek, 1000'li yıllar demek. Bin yıl öncesinden bahsediyoruz, kolay değil.

TUVALETTEN ÇIKARKEN DUA

Tuvaletten çıktıktan sonra şöyle dua etmemiz gerekirmiş:
"Benden sıkıntıyı gideren ve bana afiyet bahşeden Allah'a şükürler olsun."

(İbn Mace, Taharet, 10)

HAYATIN HER ANINDA DUA

Gördüğün gibi sevgili Peygamberimiz, hayatın her anında duaya sarılmış. Bize de bu konuda örnek olmuş. Sen de benimle bir dua paylaş... Amin diyeceğim dualarına, merak etme.

BEDEN TEMİZLİĞİ VE BANYO

BANYO YAPMANIN HAFİFLİĞİ

Orta Çağda Avrupa'da insanlar banyo yapmayı, su ile temizlenmeyi sevmezmiş. Üşeniyorlarmış herhalde, bilmiyorum. Ama aynı dönemlerde Müslümanlar, temizliğe çok önem veriyormuş. Öyle ki, günün yorgunluğunu atmak için hamamlara gidiliyormuş.

Orta Çağ, 476 yılında Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla, 1453'te İstanbul'un fethi arasındaki döneme deniyor. Müslümanlar için aydınlık, Avrupa için karanlık bir çağmış.

EN AZINDAN HAFTADA BİR

Beni oturduğum yerden kaldıran hadis geliyor: "Her Müslümanın haftada bir defa başını ve vücudunu yıkaması, onun üzerinde bir haktır."

(Buhari, Cum'a 12)

BU HAMAM TAMAM!

14. yüzyılın dünyaca ünlü gezgini İbn Battuta, Bağdat'taki gösterişli hamamları anlata anlata bitirememiş.

GUSÜL NEYMİŞ?

Gusül, boy abdesti demekmiş. Niyet edip ağza ve buruna su verdikten sonra bütün bedeni hiç kuru yer kalmayacak şekilde yıkamakmış.

CUMA GÜNÜ BANYO GÜNÜ

Peygamberimiz özellikle Cuma günü banyo yapmayı tavsiye etmiş. "Biriniz cuma namazına gideceği zaman boy abdesti alsın."

(Buhari, Cum'a, 2)

BEDEN TEMİZLİĞİ VE SABUN

NASIL KEŞFEDİLMİŞ?

Su ile temizlik güzel şey. Ama sabun olmadan mikroplar yok olur mu? Temizlik için suyu yeterli bulmayan Müslümanlar, Orta Çağda susam yağı veya tuz benzeri alkali adlı bir maddeden sabunu üretmeyi başardılar.

ŞEKİL ŞEKİL SABUNLAR

Sabun, ilk üretildiği zamanlarda kıvam alması için kaynatılıyor, kalıplara sokuluyor ve sertleştiriliyormuş. Günümüzde her türlü şekilde sabun üretilmesi mümkün.

NEDEN TEMİZLİK?

İslam'la şereflenen toplumlar, öncelikle beş vakit namazla tanışmış. Günde beş vakit namaz için abdest almakla başlayan temizlik hareketleri, peygamberimizin diş fırçalamak, banyo yapmak, ağız kokusunu gidermek, güzel koku sürünmek gibi tavsiyeleriyle devam etmiş.

Bir Hadis Geliyor

"Temizlik, imanın yarısıdır." (Müslim, Taharet 1)

SABUNUN YOLCULUĞU

Haçlı seferlerinden sonra ülkelerine dönen askerler, Avrupa'ya Müslümanlardan öğrendikleri sabun yapımı bilgileriyle gelmiş. Ancak, çok fazla rağbet görmemiş.

KÖPÜK KÖPÜK SANAT

Suriye'de Müslümanlar, sabunu tedavi edici özelliğinin yanında, renkli ve parfümlü olarak da üretmeye başlamışlar.

İYİ Kİ ABDEST VAR

Günde beş vakit kıldığımız namazlar için abdest alıyoruz, biliyorsun. Böylece günde en az beş defa ağzımız, burnumuz, ellerimiz, parmak araları, kulaklarımız, boynumuz ve ayaklarımız yıkanmış oluyor. Başımızın dörtte birini bile mesh ederek temizliyoruz. Bir Müslüman kadar temiz kim var şu dünyada?

SAÇ BAKIMI VE ŞAMPUAN

BUYUR SAÇIM, BU SENİN İÇİN

Sen de peygamberimizin saçların bakımına dikkat etmemiz gerektiğine dair olan hadisini duymuşsundur. (Ebu Davud, IV, 74)
Hatta saçımıza ikramda bulunmamız gerektiğini bile söylüyor peygamberimiz. Onu yıkamak, taramak, bakımını yapmak bir ikrammış.

PEYGAMBERİMİZİN SAÇ BAKIMI

Peygamberimiz her zaman saçlarını temiz tutar, tarar ve bakımını yaparmış. Bunun için yanında tarak bulundururmuş. Böylece tarak, fırça taşımanın sünnet olduğunu anlıyoruz, değil mi? Öyleyse at çantana bir tane saç fırçası.

NE ZAMAN KEŞFEDİLMİŞ?

Şampuanın 1920'li yıllarda ortaya çıktığı söylense de Hindistanlı Müslüman Sake Dean Muhammed, İngiltere'nin güney doğu bölgesinde, 1770'li yıllarda, "Muhammed'in Hint Usulü Buhar Hamamı" adlı bir hamam açmış. Sake Dean Muhammed buradaki şampuanlı banyo çadırlarıyla ünlenmiş. O kadar ünlü olmuş ki, Kral IV. George ve IV. William'ın saraylarında şampuancıbaşılık görevine alınmış.

DİŞ TEMİZLİĞİ

NEYE DAYANIYOR?

İslam Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.s.), dişlerini her namaz öncesinde misvakla temizlermiş. Müslümanlara da bunu tavsiye etmiş.

PEYGAMBERİMİN TAVSİYESİ NASILMIŞ?

"Eğer ümmetime ağır gelmeyecek olsaydı, onlara her namazda misvak kullanmalarını emrederdim." (Buhari, Cum`a, 8)

NEDİR, NE DEĞİLDİR?

Misvak, ağızda diş eti enfeksiyonlarına ve diş çürümesine yol açan bakterileri zararsız hâle getiren anti-bakteriyel maddeler içeriyormuş.

YA YOKSA?

Misvak olmadığında Müslümanlar, soğan ve sarımsak kokusunu gidermek için tarçın, Hindistan cevizi ve kakule yerlermiş.

BİR HADİS PAYLAŞ BENİMLE

Biricik peygamberim diyor ki:
"Misvak kullanınız. Şüphesiz misvak ağız için temizleyicidir." (Buhâri, Savm, 27)

DOYAMADIM, BİR HADİS DAHA PAYLAŞ

"Hayret doğrusu... Nasıl oluyor da sararmış dişlerle dolaşıp duruyorsunuz? Dişlerinizi misvakla temizleyiniz."

(Ahmed b. Hanbel, I, 214)

DİŞLERE MACUN İSTEYEN?

Ziryab, bin yıl önce İspanya'ya diş macununu götürmüş.

Macun kıvamında olduğu için kendisine diş macunu deniyormuş. Yoksa pencerelere sürülen macunla ilgisi yokmuş.

BUGÜN NE YAPIYORUZ?

Çeşit çeşit özellikteki diş macunlarını kullanıyoruz. Şu kadar saat etkili, bu kadar beyazlatan, içinde şunlar bulunan, bilmem kaç etkili diş macunlarından birini alıyor ve diş fırçamıza sürüyoruz. Günümüzde misvak özlü diş macunları kullanılabiliyor.

NEDEN ÖNEMLİ?

"Misvak kullanarak kılınan namazın, misvaksız namaza üstünlüğü yetmiş kattır."

(Ahmet bin Hanbel, Müsned, VI, 272)

GÜZEL KOKU NEDEN ÖNEMLİYMİŞ?

Sevgili Peygamberimiz, güzel kokunun kendisine sevimli ve hoş geldiğini söylemiş. (Nesâî, İşretu'n-Nisâ, 1) Ayrıca Müslümanlara sık sık güzel koku sürünmelerini, temiz olmalarını öğütlermiş. Hele Cuma günleri güzel koku sürünmeye daha çok özen gösterirmiş.

GÜZEL KOKU

PARFÜM İLK NEREDE GÖRÜLMÜŞ?

Müslüman âlim Kindî, 9. yüzyılda parfüm konusunda bir kitap yazmış. Kitap, kokulu yağlar, aromalı sıvılar ve merhemlerle ilgili bilgiler de içeriyormuş.

Sayfalarını açınca içinden güzel kokular yükselen bir kitap hayal ettim. Ya sen?

NASIL KEŞFEDİLMİŞ?

Müslüman kimyagerler sayesinde, bitki ve çiçekler damıtılıp onların kokularından parfümler elde ediliyormuş.

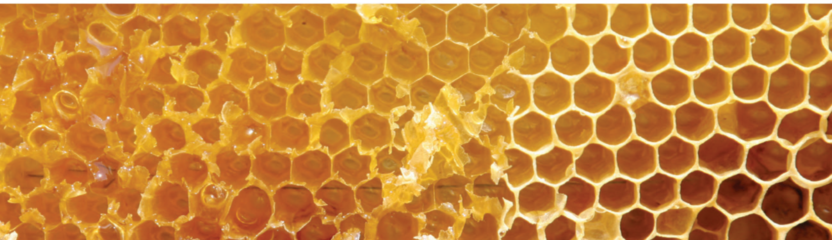
KİMLER GELDİ, KİMLER GEÇTİ?

Medine sokaklarında Peygamberimizin geçtiği yollar gül gibi kokarmış. Peygamberimizin sükke denilen bir koku kutusu varmış. Gün içinde zaman zaman bu kokudan sürermiş.

NEREDEN, NEREYE!

Haçlı seferlerinden dönen askerler, gezginler ve tüccarlar sayesinde parfüm, İslam dünyasından Avrupa'ya kadar ilerlemiş.

KINA

YOKSA BİR BOYA MI?

3 metreye yakın boyuyla kınagiller familyasına ait bir bitkiden elde edilen toza "kına" deniyormuş. Bu tozlar, bulaştığı yere kızıl bir renk verirmiş.

NEREDE KULLANILIRMIŞ?

Kına; saç, parmak ve tırnak boyamalarında kullanılıyormuş.

Geleneklerimize göre gelinlere ve askere gidecek erkeklere kına yakılırmış.

İyileştirici özelliği de olduğu için, eskiden bazı hastalıklarda kullanıldığı olmuş. Hatta Peygamberimiz de bu şekilde ilaç niyetine kına sürdüğü olmuş. (İbn Mace Tıbb, 29)

Saçları ve tırnakları besleyici özelliğe de sahipmiş.

KORKUP KAÇANLAR, GERİ GELİN!

"Kına" kelimesi "yakmak" fiili ile kullanılsa da aslında ortada herhangi bir yanma ya da yakma durumu yok.

NASIL KULLANILMIŞ?

Kına, biraz su ile yumuşatılıp parmaklara, avuç içine, el üzerine çeşitli şekiller verilerek sürülürmüş. Kınanın kalitesine göre biraz bekletildikten sonra yıkanırmış.

Peygamberimiz Ne Demiş?

"Saçın beyazlığını değiştirmek için kullandığınız şeylerin en iyisi, kına ve keten bitkisidir."

(Ebu Davud, Tereccül, 18)

BUGÜN NE YAPIYORUZ?

Günümüzde kına, hâlâ kadınların güzellik malzemesi olarak kullanılmakta. Hele maharetli kişiler, öyle güzel desenler ortaya çıkartıyor ki, insan bunları tablo yapıp asmak istiyor.

EL KREMİ

YUMUŞACIK ELLİ ANNELER

Annelerimizi sürekli ellerine krem sürerken görüyor olabiliriz. Çünkü onlar, bulaşık deterjanıyla, temizlik ürünleriyle o kadar haşır neşir oluyorlar ki elleri zarar görebiliyor. Hâlbuki annelerin elleri hep yumuşacık olmalı. İşte bu yüzden el kremleri kullanıyorlar.

NE ZAMANDAN BERİ KULLANILIYOR?

Zehrâvî'ye bakılırsa, bin yıldan fazla zamandır anneler, ellerine el kremi sürüyor.

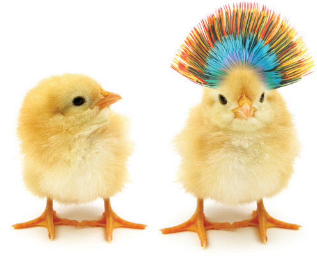
Zehrâvî'yi hatırladın mı? Hatırlamak için önceki sayfalara bakabilirsin.

BUGÜN NE YAPIYORUZ?

Gül kokulu, salatalık özlü, sütlü, bademli, Hindistan cevizli, kakaolu, vitaminli, yoğurtlu derken, o kadar çok çeşit krem var ki...
Bazen onların yenilmeyen şeyler olduğunu unutuyorum. Hindistan cevizli ve kakao özlü kremleri duyunca ağzım sulanıyor, elimde değil.

SAÇ ŞEKİLLENDİRİCİLER

SAÇAK SAÇAK SAÇ

Peygamberimizin yanına saçları karman çorman bir adam gelmiş. Peygamberimiz onun bu halinden hoşnut olmamış ve eliyle saçını taramasını işaret etmiş. O da saçını tarayıp hemen geri gelmiş.

PEKİ PEYGAMBERİMİZ NE DEMİŞ?

Saçını tarayıp hemen geri gelen adam için; "Şu hâl, sizden birinizin tıpkı bir şeytan gibi başındaki saçlar karmakarışık vaziyette gelmesinden daha hayırlı değil mi?" buyurmuş. (Muvatta, Şa'ar 7)

SAÇLARIM NEDEN KIVIRCIK?

Saçların kıvırcık, düz veya dalgalı olması, saçın ana yapısından, genetik özelliklerinden kaynaklanıyor.

PEYGAMBERİMİZİN EN KISA SAÇI

Sevgili peygamberimizin saçının en kısa hâli kulak yumuşaklığına kadarmış. Bazen kulak yumuşaklığını birazcık daha geçebilirmiş. Hafif dalgalı olan saçları ne de güzel görünüyordur.

PEYGAMBERİMİZİN EN UZUN SAÇI

Peygamberimiz bazen saçlarını omuzlarına dokunacak şekilde uzatırmış. Her hâliyle çok güzel göründüğüne eminim. Bazen saçlarını önden ikiye ayırarak sağa ve sola bırakırmış.

ESKİDEN NE YAPILIYORMUŞ?

Elektrikli saç düzleştiriciler yoktu ama bazı kozmetik karışımlarla saçlar düzleştiriliyormuş. Bin yıllık ünlü doktor Zehrâvî öyle diyor.

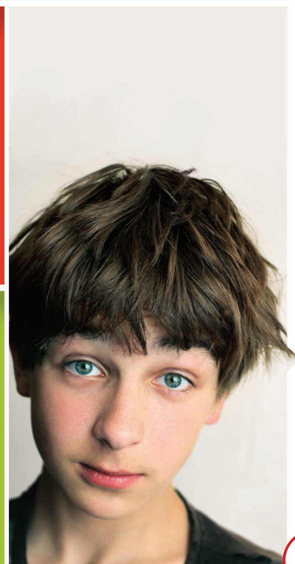
BUGÜN NE YAPIYORUZ?

Bugün çeşitli elektronik aletlerle kolayca saçları düzleştiriyor veya dalgalı hâle getirebiliyoruz. Etkileri uzun sürmüyor elbette. Zaten ara sıra değişim iyidir.

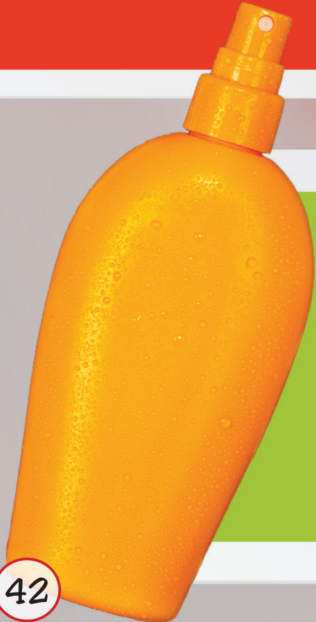

BU DUAYA AMİN DİYELİM

Peygamberimiz şöyle dua etmiş:
"Allahım! Yaratılışımı güzel yaptığın gibi ahlakımı da güzelleştir." (Müsned, I, 403)

GÜNEŞ LOSYONU

GÜNEŞİN GÜZELLİK KREMİ

Güneş losyonu, güneşin gökyüzünde daha parlak ve aydınlık görünmek adına, kendisi için kullandığı güzellik kremi değildir. Aslında, güneşin yaydığı zararlı ışınlardan koruyucu özelliğe sahip kremlere denir.

NE ZAMANDAN BERİ KULLANILIYOR?

Ünlü doktor Zehrâvî, yaptığı çalışmalarda, güneş ışınlarının zararlarına ve güneş losyonlarının faydalarına da işaret etmiş. Hem de tam bin yıl önce.

BUGÜN NE YAPIYORUZ?

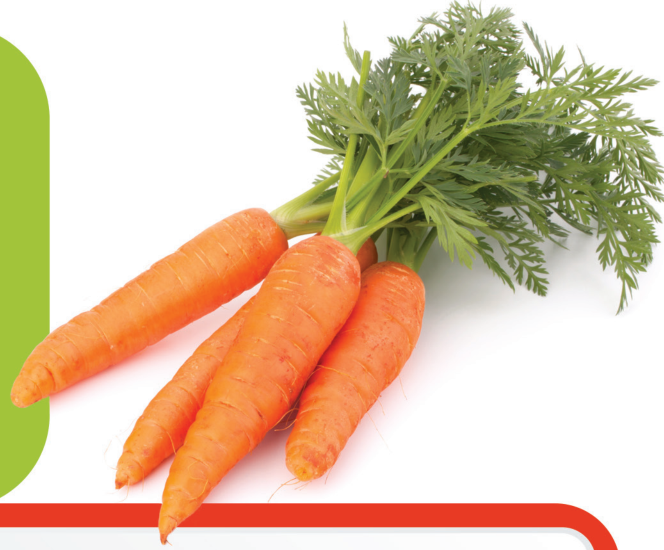
Bin yıl öncesinden gelen bilgiler hâlâ geçerliliğini koruyor. Güneşin altında bir domates, daha iyimser hâliyle kızarmış bir patates hâline gelmek istemiyoruz. Bu yüzden, cilt türlerimize göre farklı içeriklerle üretilen güneş kremlerini tercih ediyoruz.

BRONZLAŞTIRICI KREM

ALTIN MADALYA YERİNE Mİ?

Altın renkli bir vücuda sahip olamadığımız için bronz tenle idare ediyoruz. Tamam, bu bir şakaydı. Günümüzde beyaz peynir gibi değil de biraz daha krem peynir gibi dolaşmak isteyenler, bronzlaştırıcı ürünleri tercih ediyor.

NE ZAMANDAN BERİ KULLANILIYOR?

Sevgili doktorumuz Zehrâvî, bin yıl önce doğal bronzlaştırıcı kremlerin özelliklerini de anlatmış eserinde. Demek, o zamanlarda da ten rengine önem verenler varmış.

Zehrâvî'nin de ilgilenmediği alan yokmuş. Bunları not etsen iyi olur. Belki bir gün onunla yarışabilirsin.

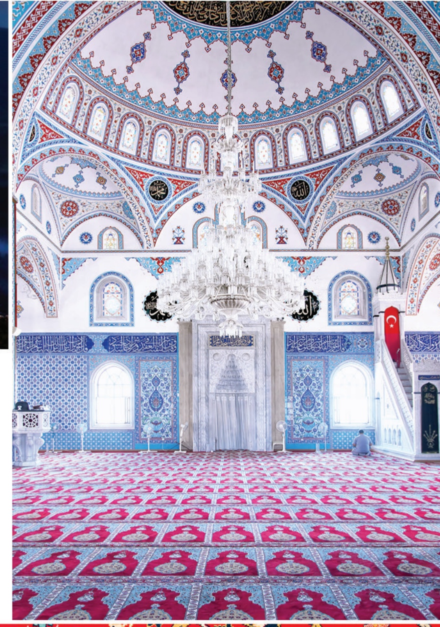
BUGÜN NE YAPIYORUZ?

Günümüzde, kozmetik ürünleri arasında satılan bronzlaştırıcı kremler kullanıldığı gibi, bin yıllık gelenekten faydalanarak evde doğal ürünler kullananlar da var. Mesela havuç, susam yağı ve karanfilin belirli oranlarda karışımı ile doğal bir bronzlaştırıcı yapılabiliyormuş.

Ya da ortaya güzel bir salata çıkıyormuş.

KIYAFETLER

KUMAŞ ve TEKSTİL ÜRÜNLERİ

BİR DÜNYA NİMET

"Allah, yarattıklarından sizin için gölgeler yaptı ve dağlarda da sizin için barınaklar var etti. Sizi sıcaktan koruyacak elbiseler ve savaşta sizi koruyacak zırhlar verdi. Böylece Allah, Müslüman olasınız diye üzerinizde olan nimetini tamamlıyor."

(Nahl Sûresi, 81. ayet)

EN ÖNDE KİM VAR?

9. yüzyılda Müslümanların yaşadığı İspanya, kumaş üretiminde en önde giden yerlerdenmiş. Yün ve keten, İran'da üretilip İspanya'ya getiriliyormuş. Kumaş üretiminde İslam dünyasının çok çalışkan olduğunu söylemek mümkün o zaman.

KUMAŞ NE İÇİN KULLANILIYORMUŞ?

- Göçebe halk çadır, heybe, beşik yapımında kullanıyormuş.
- Devlet büyükleri bir başka hükümdara hediye olarak süslü, işlemeli, pahalı kumaşlar seçiyormuş.

- **Evlerde en çok seccade olarak değerlendiriliyormuş.**
- Perde, halı, kilim, sofra örtüsü, kıyafet olarak da kullanılıyormuş.

- Kumaş işte, her yerde karşına çıkabilir.

GİYİMDE NEYE DİKKAT EDELİM?

Peygamberimiz buyuruyor ki: "Ey Müminler! Gönlünüzce yiyiniz, içiniz, giyininiz ve Allah yolunda sarf ediniz. Ancak, israfa veya kibir ve gurura kaçmayınız." (Buhari, VII, 33)

PEYGAMBERİMİZİN KUMAŞ TERCİHİ

Peygamberimiz, pamuktan ve yünden dokunmuş kıyafetler giymiş ancak ipek kumaş giymekten kaçınmış.

YAZLIK KIYAFETLER

BU UĞRAŞ NEDEN?

Giriştikleri her işte en güzelini yapmaya çalışıyormuş Müslümanlar. Bunun sebebini senin için araştırdım. Konuyla ilgili bir de hadis buldum.

İşte Bulduğum Hadis:

Peygamberimizin torunu Hz. Hasan demiş ki; "Peygamber Efendimiz bize, elde edebileceğimizin en iyisini giymemizi ve bulabildiğimiz en hoş kokuları sürünmemizi emrederdi."

(Buhari, Tarihü'l-Kebir, I, 382)

NELER OLMUŞ NELER?

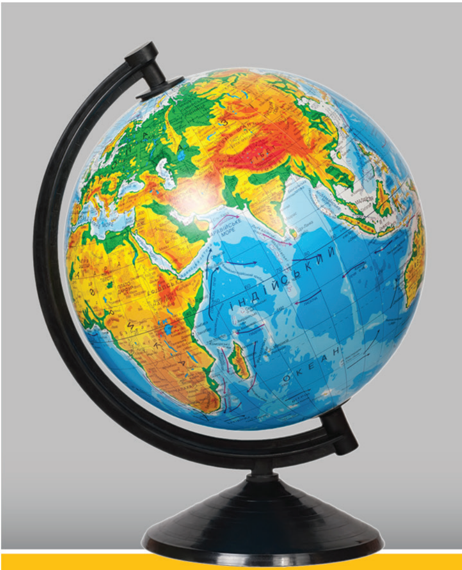
9. yüzyılda modanın başkenti Bağdat'mış. Karakuş (Ziryab) lakaplı Ebu Hasan Ali bin Nafi, Bağdat'tan yazlık kıyafetleri, ayakkabıları, temizlik malzemelerini İspanya'ya getirmiş ve Avrupa'ya tanıtmış.

Ziryab'ı hatırlamıyorsan, önceki sayfalara göz atabilirsin.

PAT PAT... MODANIN KALBİ

Renk renk, desen desen kıyafetler, topuklu topuksuz ayakkabılar, süs eşyaları ve çeşitli güzellik malzemeleri ile modanın kalbi Bağdat'ta atıyormuş.

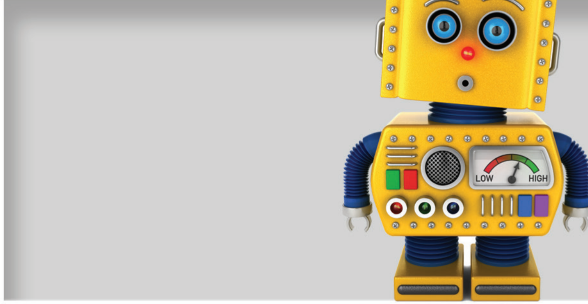

ELDE VAR GİYSİLER

İslam ülkelerinden İspanya’ya, renkli şeritli kumaşlar, şeffaf katlardan oluşan yazlık elbiseler getirilmiş. Burası, Avrupa’nın kraliyet ailelerinin modayı takip ettikleri bir yer hâline gelmiş.

KIYAFETLER KİMLERDEN SORULUR?

Mevsimlere göre kıyafet anlayışını benimseyen Müslümanlar, yazlık kumaş çeşitleri üretmiş. Kış mevsimine uygun olarak sıcak tutan pamuklu ya da yünlü kumaşlar tercih edilmiş. Yaz mevsimi için pamuklu, ipek veya keten kumaştan elbiseler tasarlanmış.

RENKLERDEN HABER VER!

Kıyafetleri renk renk boyalarla süslemişler.

NASIL OLUŞTURULMUŞ?

Safrandan sarı renk elde edilirmiş. Kırmız böceğinden de parlak ve ışıltılı bir kırmızı renk üretiliyormuş.

Peygamberimizin Renk Tercihi

Peygamberimiz beyaz, siyah, sarı, yeşil ve kırmızı renklerden yapılan kıyafetler giymiş ama beyazı tercih ediyormuş. Biz Müslümanlara da beyaz giymemizi tavsiye etmiş.

Peygamberimiz Neler Giymiş?

Peygamberimiz mevsimin gereklerine göre cübbe ve hırka giyermiş.

Peygamberimizin En Sık Giydiği Kıyafet Neymiş?

Peygamberimizin en sık giydiği kıyafetler, önü kapalı ve ayaklarına kadar uzanan gömleklermiş.

Biz de Görebilir miyiz?

Peygamberimizin üzerine giydiği hırkayı sen de görebilirsin, tabii. Topkapı Sarayı'nda kutsal emanetler bölümünde sergilenen hırkasını ziyaret edebilirsin.

BUGÜN NE YAPIYORUZ?

Yazlık ve kışlık giysilerimiz ayrı üretiliyor. Böylece, yazın bizi serin tutan, kışın da bizi soğuktan koruyan giysiler giyebiliyoruz. Yazın yün kazaklarla dolaşsaydık, hâlimiz ne olurdu?

MANTAR TABANLI AYAKKABI

NEREDEN BİLGİ ALABİLİRİZ?

Orta Çağda yaşamış Sakatî ve İbn Abdun adlı iki Müslüman, eserlerinde mantar tabanlı ayakkabıların üretim özelliklerine dair bilgi vermiş. Hangi dolgu malzemeleri konulursa topuklar kırılmaz, hangi parçalar nasıl sağlamlaştırılır, bunları anlatmışlar.

BUGÜN NE YAPIYORUZ?

Bu teknikleri ilerleterek ayakkabılar, sandaletler, botlar, spor ayakkabılar, parmak arası terlikler üretiyoruz.

Sen de kendi ayakkabını tasarlayabilirsin.

PEYGAMBERİMİZİN TERCİHİ

Peygamberimiz ayakkabı olarak sandaleti tercih edermiş.

AYAK İZİNİ TAKİP

Peygamberimizin ayak izini takip etmek için Topkapı Sarayı'nda sergilenen mübarek ayak izini ziyaret edebilirsin, elbette. Bir yandan da onun sünnetini uygularsan ayak izinden gitmiş olursun. Bir de böyle düşün, derim.

HALI

İLK NE ZAMAN ORTAYA ÇIKMIŞ?

İslamiyet'ten çok önce Arabistan, İran ve Anadolu'da halılar, duvarlara asmak için kullanılmış. Müslümanlar, deri ve kumaş boyası ile halıları renklendirmiş, desen ve şekiller ile onları süslemiş.

NERELERDE KULLANILMIŞ?

Çölde kum fırtınalarına karşı barınak olarak, develerin üzerinde rahat oturmak için, namaz kılmak üzere seccade olarak, mescitlerin duvarlarını süslemek için kullanılmış.

NEREDEN BİLGİ ALABİLİRİZ?

Tunuslu İbn Bâdis, 11. yüzyılda mürekkep ve renklendiricileri anlatan bir kitap yazmış.

NERELERE ULAŞMIŞ?

İngilizler, Müslümanların halılarıyla ilk defa 12. yüzyılda bir kiliseye armağan edilen halı ile tanışmışlar.

NASIL MEŞHUR OLMUŞ?

Halılar Müslümanlarca üzerindeki süsleme ve işlemelerle, desenlerle sanat eseri olarak da görülmüş. Avrupa'ya yayıldıktan sonra, buralarda gücün simgesi hâline gelmiş.

ÇİÇEK GİBİ AÇAN HALILAR

İslam dünyasında yapılan halılarda çiçek desenleri kadar, yıldız şekli, sekizgen ve üçgen gibi geometrik şekiller de kullanılıyormuş.

Halı ve kilim dokumak biraz da matematik, hesap ve geometri bilgisi gerektiriyormuş.

BUGÜN NE YAPIYORUZ?

Günümüzde evlerimizin hemen her odasında mobilyalarımıza uygun renk ve desenlerde halı kullanıyoruz. Hatta çocuk odalarında, üzerinde çizgi film karakterlerinin olduğu halılar da bulunuyor. Duvarlara halı asmıyoruz ama hâlâ seccade olarak kullandığımız oluyor.

EŞYALAR

CAM

NE ZAMANLARA DAYANIYORMUŞ?

M.Ö 12000 ile M.Ö 4000 yılları arasında, süs boncuklarının yapımında kullanılmış cam. M.Ö 1. yüzyıla gelindiğinde, Suriyeli cam ustaları tarafından "Cam Üfleme Tekniği" denilen teknik kullanılmaya başlamış. Mısır, Irak ve Endülüs'te (bugünkü İspanya) Müslümanlar tarafından cam üretimi yapılıyormuş. Ürettikleri cama henüz sıcakken mühür basıyorlarmış.

Milat, tarih hesaplarında Hz. İsa'nın doğumu olarak kabul edilen zamandır ve sıfırı gösterir. Ondan öncesi "Milattan Önce" anlamında "M.Ö" ile gösterilir. Sonrası için Milattan Sonra demeye gerek yoktur. Yıllar 1, 2, 3 diye devam eder ve 2014'e kadar gelir.

NEREDE MEŞHURMUŞ?

Geçmişte Halep ve Şam, cam endüstrisinin en gözde olduğu yerlermiş. Dünyaca ünlü gezgin İbn Battuta, Suriye'nin cam üretimi konusunda ne kadar gelişmiş olduğunu anlatır, dururmuş.

NERELERE ULAŞMIŞ?

Suriye'deki camlar o kadar kaliteliymiş ki, dünyanın dört bir yanından tüccarlar buraya gelip cam malzemeleri alıyor ve ülkelerine götürüyorlarmış. İsviçre, Rusya ve Çin'deki kazılarda geçmiş yüzyıllara dair Suriye yapımı camlar bulunmuş.

NE İÇİN KULLANILIYORMUŞ?

- Samarralı cam ustalarının yaptığı parfüm şişeleri çok meşhurmuş.

- Yemek kâseleri, bardaklar, şişeler yapılırmış.
- Süs eşyası olarak da kullanılıyormuş. Bunlardan mozaik süslemeler, renklendirmeler, baskılar yapılıyormuş.

KUM GİBİ DAĞILIR BUNLAR?

Meğer bu cam denilen şeyin hammaddesi kum, soda ve kireçmiş. Kum diyorum arkadaşım. Düşünsene... Parmaklarının arasından kayıp giden kumlar, cam haline geliyormuş.

NASIL OLUYOR, AKLIM ALMIYOR

Oyun parkındaki kum havuzunda kale yaparken, babanın elindeki soda kum üzerine dökülse, arkadaki inşaattan da kireç kuma bulaşsa, cam hâline mi gelecek oynadığımız alan?

NASIL OLUYOR BU İŞ?

Camı oluşturan bu maddeler 15000º'deki fırınlarda eritme işlemine tabi tutuluyormuş. Yani, oyun oynarken, öyle doğal ortamda bir kumun cam olması mümkün değilmiş. Hava sıcaklığı 15 bin dereceye ulaşırsa başka tabii.

BUGÜN NE YAPIYORUZ?

Günümüzde plastik kapların hem kendi sağlığımız hem de dünyamızın sağlığı için zararlı olduğunu öğrendik. Bu yüzden su, süt, ayran, meyve suyu gibi ürünlerde cam şişeleri tercih ediyoruz. Çünkü bir plastiğin doğada yok olması 3 bin yılı buluyormuş. Çevre için büyük tehdit oluşturan plastikler yerine cam malzemeler kullanıyoruz.

EN ÖNEMLİ SU KABI

Biz Müslümanlar için dünyanın en önemli, en güzel, en değerli su kabı sevgili peygamberimizin su içtiği kap. Peygamberimiz suyu, nudar ağacından yapılan bir kapta içermiş.

KAZ BAKALIM

Avrupa'da yapılan arkeolojik kazılarda binlerce yıl öncesinden kalma, Müslümanlara ait seramik ve çömlekler çıkmış.

HER PİŞEN ŞEY YENMİYORMUŞ

Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünü karıştırdım, araştırmacı biri olarak. Orada seramik için şöyle diyor: "Yüksek ısıda pişirilmiş topraktan yapılan vazo, çanak, çömlek vb. nesne." Görüyorsun ki, fırından her çıkan şey kek, börek, poğaça olmayabiliyor.

ÇÖMLEK

NE İŞE YARARMIŞ?

Çömlekler, yemek kapları, süt kapları, çamaşır yıkama kapları ve aydınlatma olarak kullanılıyormuş.

Sen de polimer kilden renk renk, çeşitli tasarımlar yapıp fırınlayabilirsin.

HANGİ TARİHLERDE MEŞHURMUŞ?

800'lü yıllarda Bağdat ve Samarra şehirlerinde çömlekçilik meşhurmuş. Üstelik renk renk, desen desen çömlekler yapılıp ihraç ediliyormuş.

ÇÖMLEĞİNİZİ NE RENK ALIRDINIZ?

Abbasi Devleti zamanında beyaz üzerine mavi desenli çömlekler meşhur olmuş.

SERAMİKLERİ DEĞERLENDİRELİM

8. yüzyılda Irak'ta yetişen seramik ustaları, seramik kaplara cila attıklarında kapların daha gösterişli ve değerli hâle geldiklerini keşfetmişler.

YEMEKLER GELSİN!

Müslüman çömlekçiler, seramik kaplardan oluşan yemek takımları üretmişler. Çeşitli tekniklerle tabakları süslemeye başlamış ve bulundukları yüzyılda çığır açmışlar. Artık sofralar daha güzel görünüyormuş.

BUGÜN NE YAPIYORUZ?

Desenli yemek takımlarını hâlâ seviyor ve kullanıyoruz. Daha çok porselen kullanılıyor günümüzde ama çömlekler hâlâ Anadolu'nun bir parçası.

KRİSTAL

KRİSTAL DEDİĞİN BİR KUM TANESİ

887 yılında Abbas bin Firnas, kum ve taştan cam elde etmeyi başarmış. Sonra gelsin kristal bardaklar, kaplar, çanaklar...

Bu 'bin'ler de neyin nesi, bunu anlatmanın vakti geldi sanırım. 'Bin' "oğul" demek. Abbas bin Firnas, "Firnas'ın oğlu Abbas" anlamına geliyor.

HEY GİDİ GÜNLER!

Yemeklerde kullanılmak üzere kristal, Abbas bin Firnas tarafından Endülüs'e getirilmiş. Karakuş da sofraları düzenlerken, gözlere hitap eden kristalleri kullanmayı ihmal etmemiş.

KRİSTALLER NASIL OLUŞUYOR?

3 cm kristalin içinde 100 milyon kere 100 milyon kere 100 milyon atom varmış.

Atomlar, bir molekülcüğü oluşturmak için çeşitli şekillerde birleşirler. İşte, kristaller de öyle düzgün şekillerde bir araya gelirler ki, görenler hayran kalır.

DİKKAT! KIRILACAK EŞYA VAR!

Sen Endülüs'ten kalk, Avrupa'daki kiliselere kristal taşı. Ya yolda tuzla buz olsaydı o kristaller? Haydi, işin yoksa geri dön, tekrar yenilerini al, gel...

DUR KESME!

Kristallerin kesilerek onlara düzgün şekiller verilmesi önemliymiş. Bunu kolay bir şekilde yapmak için İbn Firnas, bir makine icat etmiş.

Hani bin'di, 'ibn' nereden çıktı, şimdi de sıra bunda. 'Bin' kelimesi 'ibn' kelimesinin şekil değiştirmiş hali. Aynı anlama geliyorlar.

BANA RABBİMDEN BAHSET!

Rabbimiz Allah, her şeyi yerli yerinde yapmış. Allah, Kur'an'da şöyle buyurmuş: "Bunu, her şeyi sağlam ve yerli yerince yapan Allah yapmıştır. Şüphesiz O, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır."

(Neml Sûresi, 88. ayet)

DEĞERLİ TAŞLAR

KİTABIMIZDA ADI GEÇEN DEĞERLİ TAŞLAR

Kur'an-ı Kerim'de Rabbimiz, bize dünya nimetleri olarak verdiği güzelliklerden bahsediyormuş. Bunu duyar duymaz araştırdım.

ALTIN

"Onlar, Adn cennetlerine girerler. Orada altın bilezikler ve incilerle süslenirler. Oradaki elbiseleri de ipektir."

(Fatır Sûresi, 33. ayet)

İNCİ MERCAN

"O denizlerin her ikisinden de inci ve mercan çıkar."

(Rahman Sûresi, 22. ayet)

Yakut

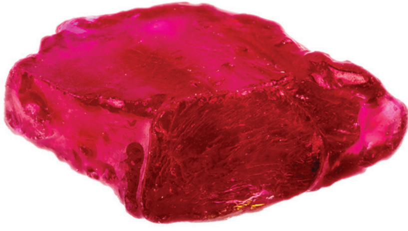
"Onlar sanki yakut ve mercandır."

(Rahman Sûresi, 58. ayet)

GÜMÜŞ

"Üstlerinde ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler vardır. Gümüş bileziklerle süsleneceklerdir. Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir."

(İnsan Sûresi, 21. ayet)

YENİYOR MU BUNLAR?

Zümrüt, yakut, inci, mercandan bahsediyoruz. Eğer bunlar, annenin kendi keşfettiği yemekler için kullandığı özel isimler değilse, üzgünüm, bunlar yenmez.

NEREDEN BULURDUM BUNLARI?

Eski çağlarda, yani çok çok eskilerde yaşıyor olsaymışsın, zümrüt aradığında Mısır'a, turkuaz istediğinde Fergana'ya, yakut yüzük yaptırmak için Afganistan'a, akik ve oniks taşlarını bulmak için de Yemen ve İspanya'ya gitmen gerekirmiş.

DEĞİŞİM BAŞLASIN

İbn Firnas, kuartz taşlarını ve kumu çeşitli işlemlerden geçirerek cam haline getirmeyi başarmış.

BİRİNCİ GELEN İNCİ

Eski bir Arap efsanesine göre, ay ışığında çiğ damlaları okyanusa düşer ve istiridyeler bu damlaları yutarsa içinde inci oluşurmuş. Efsane tabii.

BANA GERÇEKLERDEN HABER VER

Minik istiridye açık hâldeyken içine kaçan herhangi bir şeyde paniğe kapılıyormuş. Mesela toz kaçıyor olabilir veya bir böcek de olabilir, bilemiyorum. İstiridye o panikle başlıyormuş içine giren cismi kaplayacak bir sıvı salgılamaya. Onu baştan başa kaplıyormuş. İşte, ortaya çıkan şey, inci.

İNCİ GİBİ DİŞLERİM VAR

İnci gibi dişlerinin olması, çıkan süt dişlerini boynuna kolye yapacağın anlamına gelmez. Çok kötü bir görünüm olur. Eğer inci kolye istiyorsan, inci dalgıçlığına çıkmalısın.

DERİNLERE DAL

Günümüzde inci dalgıçlığı yapılmıyormuş. Ama eskiden dünyanın en iyi incileri, İran Körfezi'nden gelmekteymiş. Buradaki dalgıçlar nefeslerini tutup derinlere dalıyor ve incileri çıkartıyormuş. Sen onu bunu bırak da biraz hayallere dal.

NEREDE KULLANILIYORMUŞ?

- Eskiden bu değerli taşlar silah süslemelerinde kullanılıyormuş.
- **Kadınlar süs eşyası veya takı olarak kullanıyormuş. Kolye, küpe yapımında mercanlar da çok tercih ediliyormuş. Mercanlar Kuzey Afrika sahillerinden çıkartılıyormuş.**
- Hükümdarlar sarıklarını mücevherle süslermiş.
- Tespih yapımında da kullanıldığı oluyormuş.

DÜNYANIN EN GÜZEL TAKISI

Elbette biz Müslümanlar için dünyadaki en önemli takı peygamberimizin gümüş yüzüğü, sence de öyle değil mi?

HANGİ PARMAĞA TAKALIM?

Peygamberimiz yüzüğünü genelde sağ eline takarmış. Bunu gören sahabiler de yüzüklerini sağ ellerine takmaya başlamışlar. Dünyada Resulullah'a uyalım ki ahirette de onun yanında olalım, demişlerdir muhtemelen.

YAZ BİR KENARA

"Sahabi", peygamberimizi sağlığında Müslüman olarak gören ve onun sohbetinde bulunanlar için kullanılan bir ifadeymiş.

BİR AYETLE BAŞLA

"O gökten su indirendir. İşte, biz onunla her türlü bitkiyi çıkarıp onlardan yeşillik meydana getirir ve o yeşil bitkilerden, üst üste binmiş taneler, -hurma ağacının tomurcuğunda da aşağıya sarkmış salkımlar-üzüm bahçeleri, zeytin ve nar çıkarırız: (Her biri) birbirine benzer ve (her biri) birbirinden farklı. Bunların meyvesine, bir meyve verdiği zaman, bir de olgunlaştığı zaman bakın. Şüphesiz bunda inanan bir topluluk için (Allah'ın varlığını gösteren) ibretler vardır."

(En'am Sûresi, 99. ayet)

NE YETİŞTİRSEK?

Lale ve karanfil ilk olarak İslam dünyasında yetiştirilmeye başlamış ve oradan Avrupa'ya yayılmış. İngilizcede lale demek olan "tulip" kelimesinin "tülbent" kelimesinden geldiği söylenmiş.

NE İŞE YARARMIŞ?

- **Sebze meyve yetiştiriciliği yapılırmış.**
- **Çiçeklere ve ağaçlara önem verilir, çevre temizliğine dikkat edilirmiş.**
- **Meyve ağacı dikmek, gelecek kuşaklar için önemli bir yatırımmış.**
- **Çiçekler sayesinde bahçeler güzelleşir, insanlar huzur bulurmuş.**

BİTKİLER

BAKIMI

NE İŞE YARARMIŞ?

- **Bitkiler ilaç yapımında kullanılırmış.**
- **Bazı bitkilerden doğal kozmetik ürünleri elde edilirmiş.**
- **Bahçeleri, sarayları, evleri süslemek için kullanılırmış. Bitki çeşitliliği ve bahçelerinin güzelliği ile ünlü birçok saray varmış.**

KİMLER ESİNLENMİŞ?

- İngiltere'de 1700'lü yıllarda Hint-Arap tarzı kubbelerle ve etrafı İslam dünyasının çeşitli yerlerinden getirilen çiçek türleriyle çevrili Brighton Pavilion.

- Floransa'daki Stibbert bahçesi geleneksel doğu formunda düzenlenmiş.
- İtalya'nın üniversite şehirlerinde bahçe süslemeleri de İslam dünyasından etkilenmiş.
- İspanya'nın Toledo şehrindeki bahçelere Ortadoğu'dan bitki türleri getiriliyormuş.
- İspanya'nın güneybatısındaki Sevilla, Avrupa'nın ilk kraliyet botanik bahçelerinden birine sahipmiş ve Ortadoğu'dan getirilen bitkilerin iklime alıştırılması için değerlendiriliyormuş.

BİTKİLER

NELER YAPILMIŞ?

İbn Avvam, tarım ve hayvancılık konusunda o zamana kadarki en kapsamlı eseri kaleme almış. Eserinde bir sürü bitki türünü açıklamış. Üstelik bitki çizimlerine de yer vermiş.

ÇADIR

ÇADIRI DERMEK ÇATMAK

Soğuğa ve çetin hava şartlarına karşı dayanıklı çeşitli maddelerden yapılan, direklerle tutturulan, taşınabilir derme çatma barınaklara "çadır" denir.

ESKİDEN ÇADIR MI VARMIŞ?

Bu nasıl soru böyle? Kendi kendimi ayıpladım. Böyle bir soruyu nasıl sorarım? Çadır, binlerce yıldır insanlığın vazgeçilmeziymiş. Betondan evler yapılmadan çok çok önce barınak olarak çadırlar kullanılıyormuş.

NE İŞE YARARMIŞ?

- Göçebeler için ev ve yuva yerine geçiyormuş.
- Törenlerde hükümdarlar için büyük ve görkemli çadırlar kuruluyormuş.
- Savaşa gidildiğinde hükümdarların kaldığı çadırlar varmış.
- Sirk ve eğlenceler için ayrı çadırlar düzenlenirmiş.

ÇADIR SEVENLER PARMAK KALDIRSIN!

Avrupa'da Türk çadırları çok meşhur olmuş. Hükümdarlar saraylarının bahçelerine Türk çadırlarından yaptırmaya başlamışlar.

BUGÜN NE YAPIYORUZ?

İzci kamplarından, sirklere kadar bugün de çadırları kullanıyoruz.

FISKİYELER

FISILTILI FISKİYELER

Bir defa, fıskiyeler fısıltıyla çalışmaz. Yanlarına gidip aman fıskiyeler, canım fıskiyeler, deyince havuzun altındaki mekanizma hareketlenip sular fışkırmaya başlamaz.

NERELERDE KULLANILMIŞ?

Genelde bahçe düzenlemelerinde, süs havuzlarında, eskiden cami avluları ve saray bahçelerinde kullanılırmış.

NE İŞE YARARMIŞ?

Su sesi insanı sakinleştirir ve rahatlatırmış. Bu yüzden fıskiyeler sayesinde insanlar dinlenirmiş.

EN MEŞHURU HANGİSİ?

1359 yılında İspanya'da Sultan V. Muhammed tarafından yaptırılan fıskiye çok meşhurmuş. El-Hamra Sarayı'ndaki Aslan Bahçeleri'nde yer alan fıskiye, on iki aslanın çevrelediği bir süs havuzundan oluşuyormuş. On iki aslanın on iki ayı, on iki saati temsil ettiği söyleniyormuş.

RABBİMİZDEN BİZE HEDİYE

"O, yeri sizin için döşek, göğü de bina yapan, gökten su indirip onunla size rızık olarak çeşitli ürünler çıkarandır. Öyleyse siz de bile bile Allah'a ortak koşmayın."

(Bakara Sûresi, 22. ayet)

ASLAN ASLAN SAAT KAÇ?

El-Hamra Sarayı'ndaki aslanlı fıskiyelerin bir özelliği varmış. Her saat başı bir aslanın ağzından su fışkırıyormuş. Mesela saat tam beşte, beşinci aslanın önündeysen, bir güzel ıslanırmışsın.

BUGÜN NE YAPIYORUZ?

Günümüzde hâlâ süs havuzlarında, parklarda, açık alanlarda ve bahçe sulamalarında fıskiyeleri kullanıyoruz. Hatta ev ve iş yeri tavanlarındaki yangın alarmlarında da fıskiye sistemi işliyor. Sahi, fıskiyelerden akan suların altında oyun oynamak da çok zevklidir. Bir ara annenden izin alıp denemelisin.

SATRANÇ

NE ZAMAN ORTAYA ÇIKTI?

Aslında satrancın kökenleri tam olarak bilinmiyor. Kökenlerini Çin'e dayandıranlar olduğu gibi, Hindistan veya İran'dan çıktığını düşünenler de var. Bilginlerin kafası karışmış anlaşılan.

NASIL YAYILMIŞ?

Her yerde, her yenilikte karşımıza çıkan Ziryab, 9. yüzyılın başlarında satrancı Endülüs'e (bugünkü İspanya) getirmiş ve buradan tüm dünyaya yayılmasını sağlamış.

ŞAH MAT

"Kral öldü" anlamındaki "şah mat" ifadesi Arapça'dan, bir bilgiye göre de Farsça'dan farklı dillere geçmiş.

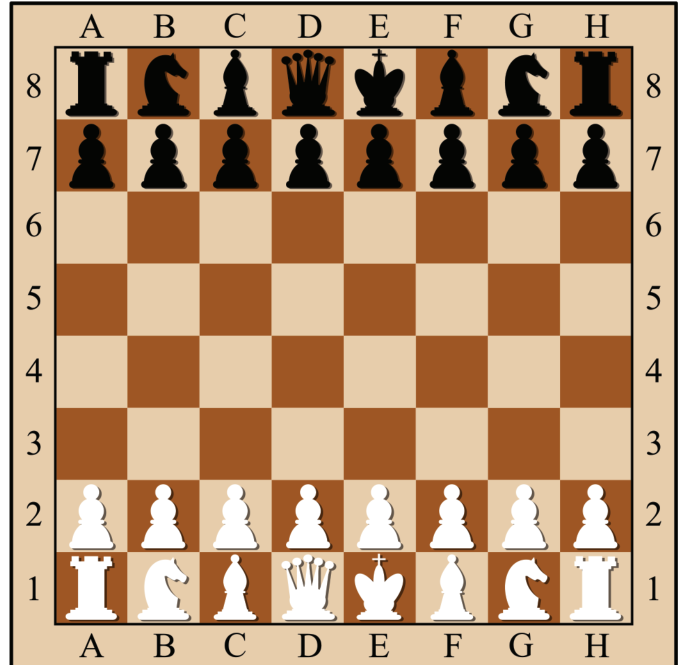

KİM KAZANIYOR BU OYUNU?

1769 yılında Viyana'da mekanikçi WOLFGANG DE KEMPELEN, İmparatoriçe Maria Theresa için "Demirden Müslüman" denilen bir makine tasarlamış. Kurularak çalışan bu makinenin üzerinde bir Türk figürü bulunuyormuş. Gönüllüler makineye karşı oynuyormuş.

Kimse bu işin iç yüzünü anlamamış. Herkes, nasıl olur da bu tahtadan yapılma makine, bir insana karşı oynayabilir ve kazanabilir, diyormuş. Meğer, makinenin içinde iki büklüm bir satranç ustası gizliymiş. Üstelik zaman zaman bu satranç ustaları değişiyormuş. Bu makineye zamanla "Osmanlı Türkü" adı verilmiş.

Vay vay vay, gerçekten akıllıca bir hamle...

NEDİR BU SATRANÇ?

8 yatay (-) ve 8 dikey (|) kareden oluşan, 64 karelik satranç tahtasında oynanan oyundur.

Bir kitabın daha sonuna geldik. Aslında bir kitap serisinin sonuna geldik demem gerekir. Serinin bundan önceki kitaplarında hayatımızın, evrenimizin ve eğitim dünyamızın her köşesine saklanmış bilim hazinelerini keşfettik birlikte. Hemen her yerde Müslüman bilim adamlarının çalışmalarını gördün sen de, değil mi? Dünyamızda küçük ve değersiz diye bir şey yoktur. Çalışmak, gayret etmek, keşfetmek, düşünmek, aklını kullanmak çok değerli. Çünkü hepsi Rabbimizin bizim için yarattığı güzellikleri keşfetmeyi amaçlıyor. Kitabımız Kur'an'da akıl sahiplerinden, düşünen insanlardan övgüyle bahsediyor Rabbimiz. İnanıp güzel işler yapan, aklını kullanarak insanlığa hizmet edenler dünyada ve ahirette hep bir adım önde oluyor. Peki, senin bu dünyaya katkın ne olacak? Bundan sonra ders dinlerken, kitap okurken, yeni bir şeyler öğrendiğin her an bunu düşün, istersen. İnanıp güzel işler yapacağın bir hayatın olsun.

Kitapta kullanılan bilgilerde, Salim T S Al-Hassani'nin editörlüğünü yaptığı "1001 İcat Dünyamızda İslam Mirası", Fuat Sezgin'in "İstanbul Bilim ve Teknoloji Müzesi" ve Mehmet Bayrakdar'ın "İslam Bilim Adamları" adlı eseri dayanak olarak alınmıştır.